

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повна назва закладу вищої освіти)

Факультет/інститут геолого-географічний

Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Запорожченко О. В.

20__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Географія в ЗОНЗ та методика її викладання

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)
(код і назва спеціальності (тей))

2017 р.

Розробники: Куделіна С.Б., старший викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів

Протокол № 1 від "31" 08 2017 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Біланчин Я. М.

(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від "05" 09 2017 року

Голова НМК

(підпис)

Біланчин Я. М.

(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни “Географія в ЗОНЗ та методика її викладання” складена відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки бакалавра спеціальності 014 Середня освіта (Географія).
(назва рівня вищої освіти) (код і назва спеціальності)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система шкільної географічної освіти, а саме: зміст і структура сучасних курсів географії, а також форми і засоби організації навчального пізнання в процесі вивчення шкільної географії, його місце і значення в системі загальної середньої освіти.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

У системі географічних наук курс “Географія в ЗОНЗ та методика її викладання” тісно пов'язаний із наступними навчальними дисциплінами: «Педагогіка», «Методика застосування комп'ютерної техніки при викладанні шкільного курсу географії», «Методика організації краєзнавчо-туристичної роботи», «Методика виховної роботи», «Загальна та вікова психологія».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Змістовий модуль 1. Мета, зміст та методи викладання географії в школі
2. Змістовий модуль 2. Класифікація уроків географії, позакласна робота

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни “Географія в ЗОНЗ та методика її викладання” - формування у студентів знання теоретичних засад методики викладання географії, розвиток їхнього творчого методичного мислення, вміння раціональної організації власної педагогічної праці та методичних вмінь, спрямованих на виконання функцій вчителя сучасної школи.

Завдання:

1) навчальні: забезпечити засвоєння теоретичних засад методики навчання географії на основі компетентнісного підходу до побудови його змісту, психодидактичних засад формування географічних знань, істотного арсеналу технологій навчання;

2) методичні: навчити самостійно визначати зміст і методичний апарат навчання географії в школі (методи, методичні прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів); вміти диференціювати навчальний матеріал на основний (поняття, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності, світоглядні ідеї) та допоміжний;

3) дослідницькі: сформувати вміння працювати з науково-методичною літературою, самостійно проводити наукові дослідження з методики навчання географії, здійснювати діагностування ефективності процесу формування географічних компетентностей, використовувати психологічні методи дослідження особливостей засвоєння учнями навчальної інформації;

4) конструктивні: навчити аналізувати шкільні програми, підручники та інші засоби навчання і доцільність застосування дидактичних інструментів у навчально-виховному процесі, проектувати зміст навчання, різні види пізнавальної діяльності учнів і способи їхнього включення у процес навчальної

діяльності, планувати педагогічну діяльність учителя (календарно-тематичне планування, проектування уроків, позаурочних заходів тощо)

5) організаторські: забезпечити оволодіння навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці та коригування в процесі ведення уроку, вивчення ступеня і глибини засвоєння програмного матеріалу та його корекції, рівня сформованості інтелектуальних вмінь школярів та їхнього наукового світогляду;

б) практичні: виробити вміння користуватися методичним апаратом навчання географії; підготувати майбутніх учителів до здійснення навчально-виховного процесу у всій його різноманітності; забезпечити опанування алгоритмізованими елементами педагогічних технологій та сформуванню творчого ставлення до їх впровадження.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Знати й розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності.

ЗК2. Здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів).

ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4. Здатність працювати в команді, вести активний спосіб життя.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність грамотно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК1. Здатність демонструвати знання об'єктно-предметної суті, понятійно-термінологічного апарату, структури географії, її місця і зв'язків в системі наук, історії розвитку, значення для суспільства

ФК2. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів

ФК5. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності

ФК6. Здатність здійснювати професійну діяльність вчителя географії, класного керівника, педагога-організатора позакласної та позашкільної виховної роботи на основі аналізу та осмислення педагогічної діяльності, застосування творчого підходу, інноваційних методів та освітніх технологій для відповідного забезпечення належної якості навчально-виховного процесу в закладах освіти

ФК7. Володіння методикою географічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати за допомогою інноваційних технологій

ФК8. Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії

ФК12. Здатність до системного географічного мислення, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

ФК13. Здатність використовувати знання теоретичних основ краєзнавства для оцінки природних умов, розвитку економіки, населення та соціальної сфери рідного краю.

ФК14. Здатність застосовувати знання і вміння з основ вищої математики, інформатики, геофізики, геохімії для цілісного засвоєння змісту географічної освіти

ФК22. Знання теорій, категорій і понять про сутність, принципи, зміст, форми і методи навчання і виховання; здатність володіти навичками викладання та навчання, знання сучасних освітніх технологій і методик для формування загальних і предметних компетентностей

Програмні результати навчання

ПРН1. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру розвитку географії

ПРН3. Усвідомлює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом чинників різного характеру; розуміє наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства; знає важливість збереження навколишнього середовища, охорони біологічного різноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності

ПРН4. Знає основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства

ПРН5. Знає психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів: вікові та індивідуальні психологічні особливості особистості учня, основні психічні процеси, зміст педагогічних теорій, основні категорії педагогіки, методи педагогічних досліджень, закономірності, принципи та методи навчання та виховання, особливості фізичного розвитку учня, функціональні обов'язки вчителя та класного керівника тощо

ПРН7. Розуміє основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих її компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них

ПРН10. Знає сучасні теоретичні та прикладні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі

ПРН12. Застосовує набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, сучасні методики і освітні технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення для формування в учнів загальних і предметних компетентностей, здійснення міжпредметних зв'язків та формування основ цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог державного стандарту

ПРН13. Виконує функціональні обов'язки вчителя географії та класного керівника, педагогічно мислить, застосовує творчий підхід до педагогічної діяльності, моделює та розв'язує педагогічні ситуації, планує навчально-виховну роботу з дітьми, педагогами та батьками, застосовує індивідуальний підхід

ПРН17. Вміло організовує шкільне та туристичне краєзнавство, збирає, упорядковує і використовує краєзнавчі матеріали, вміє працювати з різними джерелами краєзнавчої інформації; формує в учнів екологічні цінності й відповідальне ставлення до природи, повагу культурних цінностей і традицій місцевого населення під час краєзнавчих екскурсій і туристичних походів

ПРН18. Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій

ПРН19. Вміє використовувати ГІС-технології для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією та створенням тематичних карт використовує програмні засоби в комп'ютерних мережах, створює бази даних і використовує інтернет-ресурси.

ПРН20. Вміє знаходити інформацію та самостійно аналізувати дані про індивідуальний розвиток дітей, визначає критерії і показники психічного й психофізичного розвитку дітей, враховує отримані дані при виборі методик і технологій навчання і виховання, розробляє ефективні індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей з особливими освітніми потребами

ПРН23. Вибирає і застосовує основні методики та інструменти, які є типовими для різних галузей географії, виконує стандартні виміри і спостереження основних параметрів географічного середовища, необхідні для формування предметних компетентностей з географії в середніх загальноосвітніх школах

ПРН24. Аналізує державний стандарт основної (базової) середньої школи і навчальні програми з географії та природознавства для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності учнів;

ПРН25. Володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови, однією з іноземних мов в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами; здатний удосконалювати й підвищувати власний професійний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті

ПРН26. Розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва

ПРН27. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу

ПРН30. Здатний відповідально управляти процесом формування готовності учнів до самостійного осмисленого прийняття рішень, подолання труднощів, прояву поваги до інтелектуальної праці та її результатів

ПРН31. Забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: вимоги Державного стандарту базової і повної середньої освіти з географії; зміст, структуру, основні завдання шкільних курсів географії базового та профільного рівнів навчання; історію розвитку шкільної географії як навчального предмета та історію розвитку методичної думки в Україні та світі; базові поняття та принципи методики навчання географічних дисциплін; процесуальні і змістові складові процесу навчання географії; основні методи, прийоми та засоби навчання; організаційно-методичні особливості структури основних форм навчання географії: уроку, екскурсії, роботи на місцевості; методичні особливості організації вивчення різних шкільних курсів географії з урахуванням вікових особливостей учнів та змісту курсу; основні форми і види позакласної роботи з географії.

вміти: володіти педагогічними технологіями навчання географії та розуміти особливості їхнього застосування у навчально-виховному процесі; визначати оптимальні методи і методичні прийоми традиційної та інноваційної моделей навчання залежно від дидактичних і виховних цілей уроку; володіти прийомами роботи з географічними картами, глобусом, підручниками, мультимедійними педагогічними засобами; поставити мету, навчально-виховні завдання уроку, спланувати навчальну діяльність учнів, проектувати і конструювати уроки різних типів; аналізувати, за прийнятими критеріями, власну педагогічну діяльність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин, що становить 4,0 кредитів ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Мета, зміст та методи викладання географії в школі

Тема 1. Предмет і проблеми методики викладання географії

Методика викладання географії як складник педагогічної науки. Предмет її дослідження, завдання, зв'язок з іншими науками та шкільною практикою. Структура дисципліни «Географія в ЗОНЗ та методика її викладання». Література і джерела для вивчення курсу. Проблеми, які досліджуються методикою: мета вивчення географії; зміст географічного навчання; засоби навчання. Методи та логіка дослідження науки. Особливості сучасного стану навчання географії.

Сутність компетентісно-зорієнтованого навчання географії. Види компетенцій: ключові, міжпредметні і предметні. Основні ключові компетенції (уміння вчитися, здоров'язбережувальна, загальнокультурна, комунікативна, соціально-трудова, інформаційна) і їх формування в процесі навчання географії в школі. Роль шкільної географії в екологічній і політехнічній освіті, моральному та естетичному вихованні, профорієнтації та підготовці учнів до життя і трудової діяльності. Формування міжпредметних компетенцій при вивченні шкільних курсів географії. Критерії оцінювання рівня предметної компетентності учнів з географії.

Тема 2. Історія становлення і розвитку шкільної географії та методики її викладання в Україні і за кордоном

Чинники, що визначають розвиток шкільної географії та методики її навчання. Етапи розвитку шкільної географії та методики її навчання: початковий, радянський, сучасний.

Зародження і розвиток природознавчих методичних ідей у Київській Русі. Вивчення географічної інформації у школах братств. Києво-Могилянська колегія як центр розвитку освіти в Україні. Внесок Яна Амоса Коменського у методику навчання географії.

Розвиток географічної науки та шкільної географії у Росії і Україні у XVIII ст. Діяльність Ф. Прокоповича, В. Зуєва. Роль шкіл математичних і навігаційних наук. Перші науково-популярні книги та підручники з географії.

Стан і розвиток шкільної географії у XIX ст. Становлення географії як шкільного предмета. Внесок К. Д. Ушинського, Д. Семенова. Педагогічні погляди М. Гоголя. Вплив відкриття кафедр географії у Київському, Львівському, Московському та Харківському університетах на розвиток шкільної географічної освіти. Наслідки пливу політичних факторів на шкільну географічну освіту та її особливості на початку XX століття (переважання репродуктивного навчання, невизначеність статусу у системі шкільного навчання, дефіцит засобів навчання, недосконалість програм). Вплив реформи загальноосвітньої школи на викладання географії. III з'їзд викладачів природничих наук у Києві (1909 р.). I з'їзд викладачів географії у Москві (1915р.). Нові методичні ідеї та їхня реалізація у працях О. Баркова, Л. Весіна,

О. Крубера, Г. Іванова, Е. Лесгафта, С. Чефранова, С. Меча, О. Івановського. Радянський етап розвитку.

Перші підручники географії в Україні (В. Кістяківського, К. Воблого, С. Рудницького). Проблеми шкільної географічної освіти у 1920-ті роки («лівацькі» експерименти, комплексні програми, «дальтон-плани»). Постанови вищих державних органів СРСР 1931-1934 рр. про розвиток освіти. Позитивні зміни у викладанні географії в школі у 1930-ті роки. Початок розвитку теоретичних і методичних аспектів навчання географії. Пovoєнний період розвитку методики навчання географії. Праці М. Баранського, А. Бібік, І. Вітвера, Т. Герасимової, В. Ерделі, А. Даринського, В. Коринської, В. Максаковського, М. Максимова, І. Матрусова, Л. Панчешнікової. Психолого-педагогічні дослідження в царині шкільної географії в Україні А. Волкової, О. Діброви, В. Замкового, Л. Картель, В. Корнєєва, Л. Круглик, М. Откаленка, М. Паламарчука, Б. Пічугіна, В. Поданчука, Г. Скарлатто, А. Сиротенка, М. Топузова, Б. Чернова, Є. Шиповича, П. Шищенко, М. Янка.

Характерні риси сучасного етапу розвитку методики навчання географії. Діяльність лабораторії географічної освіти Інституту педагогіки АПН України. Нові навчальні програми. Сучасні підручники та методичні посібники. Періодичні видання для вчителів географії. Особливості шкільної географічної освіти у зарубіжних країнах.

Тема 3. Мета вивчення географії. Шкільна програма з географії та її структура.

Мета та завдання географічної освіти. Учбова, виховна, розвиваюча та пізнавальна мета вивчення географії. Місце географії в структурі шкільної освіти. Концепції навчання географії у загальноосвітніх закладах. Державний стандарт базової та повної середньої освіти, місце географії у структурі освітньої галузі «Природознавство». Структура шкільної географічної освіти. Навчальна програма – головний документ, який визначає структуру та зміст географічної освіти. Основні змістовні лінії формування географічних знань у середній школі. Різноманітність навчальних програм.

Характеристика курсів шкільної географії. Основні переваги та недоліки структури сучасної шкільної географії. Характеристика сучасних концепцій щодо структури вивчення географії в школі.

Види планування навчальної роботи. Взаємозв'язок тематичного та поурочного планування. Проблеми вдосконалення процесу організації навчання географії в школах України.

Тема 4. Методи навчання географії, їх класифікація

Класифікація методів організації навчально-пізнавальної діяльності у методиці навчання географії: за джерелами знань (словесні, наочні, практичні), за характером пізнавальної діяльності учнів. Рівні засвоєння знань. Методи навчання, які різняться за характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький. Призначення та особливості застосування кожного з методів у процесі навчання географії, характер взаємопов'язаної діяльності вчителя та

учнів. Методи навчання у шкільній практиці. Вибір методів навчання як основа проектування навчально-виховного процесу.

Сутність проблемного навчання. Основні поняття проблемного навчання: проблемна ситуація, проблемне завдання, проблема, гіпотеза. Формування навчальної проблеми та процес її вирішення. Типи проблемних ситуацій та їхня реалізація на уроках географії. Поєднання методів проблемного навчання (проблемного викладу, частково-пошукового та дослідницького). Етапи проблемного навчання. Формування знань з географії засобами проблемних задач. Проблемні завдання в курсах фізичної географії. Проблемні завдання в курсах економічної і соціальної географії. Проблемний підхід у використанні географічних карт у школі.

Тема 5. Характеристика основних компонентів змісту шкільної географії

Формування найважливіших географічних компетенцій. Емпіричні знання (уявлення, факти, у тому числі географічна номенклатура). Види географічних фактів та методичні особливості їх вивчення. Географічна номенклатура як засіб формування просторового мислення учнів. Формування географічних уявлень.

Теоретичні знання (поняття, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності, гіпотези і теорії). Система географічних понять та алгоритм їхнього формування. Етапи формування причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей.

Географічні вміння й навички та методика їх формування. Виконання програмних практичних робіт як умова формування умінь і навичок в процесі навчання географії. Розвиток досвіду творчої діяльності учнів. Емоційно-ціннісне ставлення школярів до довкілля та людської діяльності.

Тема 6. Творче вивчення географії та формування світогляду

Світоглядні поняття. Перша група понять про природу та господарство. Економічні світоглядні поняття. Екологічні світоглядні поняття та виховання учнів на їх основі.

Тема 7. Засоби навчання географії та їх класифікація

Система застосування засобів навчання. Класифікація засобів навчання з огляду на їхні дидактичні функції. Роль засобів навчання в процесі вивчення географії. Характеристика засобів навчання. Кабінет географії, його роль в учбовому процесі. Обладнання та оформлення кабінету географії. Робота з основними засобами навчання: з географічними картами; з підручниками географії; з картами та екранними засобами; з статистичними показниками. Значення засобів навчання в учбово-виховному процесі.

Змістовий модуль 2. Класифікація уроків географії, позакласна робота

Тема 8. Мотивація вивчення географії в школі

Поняття мотивації. Пізнавальний інтерес до предмета географії. Різноманітність мотивів пізнавальної діяльності школярів. Чинники, що впливають на особистісні мотиви. Способи мотиваційної діяльності вчителя

при навчанні географії: відбір змісту навчального матеріалу, використання різноманітних джерел географічної інформації, систематичне застосування засобів навчання, спираючись на життєвий досвід дітей, упровадження різноманітних форм організації навчання, урізноманітнення форм контролю за навчальною діяльністю учнів, створення сприятливого емоційного фону на уроці, дотримання вчителем принципу відкритих перспектив.

Тема 9. Урок географії, основні типи уроків та їх особливості

Головні ознаки уроку. Вимоги до сучасного уроку географії. Система уроків географії. Типи уроків: вступний; формування нових знань; формування та застосування вмінь і навичок; поширення, поглиблення та систематизації знань і вмінь; корекції та контролю знань і вмінь; комбінований. Структура уроків різних типів. Основні компоненти уроку: організація уваги та роботи учнів; актуалізація знань і життєвого досвіду учнів; мотивація навчально-пізнавальної діяльності; формування нових знань; формування вмінь і навичок; узагальнення і систематизація знань і вмінь; поширення та поглиблення знань; коментоване пояснення домашнього завдання; підбиття підсумків уроку.

Етапи проектування уроку: формулювання цілі; структурування навчального матеріалу; відбір засобів і форм організацій навчання; вибір методів і методичних прийомів; розробка алгоритму навчально-пізнавальної діяльності учнів і завдань, що забезпечують організацію такої діяльності. Форми записів планів-конспектів уроків, які відображають характер пізнавальної діяльності учнів. Критерії ефективності уроку. Аналіз і самоаналіз уроку. Рефлексія учителя як засіб удосконалення якості уроку. Результативність уроку як провідний критерій оптимальності вибору засобів досягнення його мети. Аналіз і самоаналіз уроку як засіб підвищення його ефективності.

Тема 10. Учбові екскурсії з географії

Учбові екскурсії, їхнє місце у системі навчання географії. Види екскурсій. Екскурсії з фізичної географії. Екскурсії на виробництво. Методика організації, етапи підготовки та проведення екскурсії. Значення учбових екскурсій в навчальному процесі.

Тема 11. Позакласна робота з географії, її форми і задачі

Значення позакласної роботи з географії, вимоги до її проведення. Особливості позакласної роботи учителя географії. Розширення географічного кругозору учнів, поглиблення їх знань, вдосконалення вмінь і навичок у процесі позакласної роботи та її виховне значення. Цілі та методи позакласної роботи. Основні форми організації позакласної роботи: факультатив, гурток, клуб юних туристів і краєзнавців, шкільний краєзнавчий музей, наукове географічне товариство (секція Малої Академії наук). Використання матеріалів позакласної роботи в навчальному процесі.

Організація фенологічних і метеорологічних спостережень учнів. Зміст і методика організації спостережень учнів на географічному майданчику. Навчально-виховні заходи з географії: тижні географії, вечори, конференції, тематичні змагання, походи. Організація шкільних олімпіад з географії.

Позакласна краєзнавча робота. Зміст, організаційні форми та методика проведення позакласної краєзнавчої роботи. Підручники, атласи та інші посібники з регіональної географії. Форми організації навчальної краєзнавчої роботи. Туристсько-краєзнавча робота. Види досліджень на місцевості. Організація геоecологічного вивчення своєї місцевості. Eкологічна стежка та її роль у освіті та вихованні школярів. Використання матеріалів регіональної географії у навчально-виховному процесі. Передовий досвід учителів географії з організації позакласної краєзнавчої роботи з географії. Можливості використання краєзнавчих навчальних матеріалів на уроках географії різних типів.

Тема 12. Досвід вчителів-новаторів та їх роль у розвитку шкільної географії і методики її викладання

Теоретичні засади новаторського вивчення географії. Характеристика окремих методик. Методика вивчення географії на основі ідеї логічної опори (методика Шаталова та ін. вчителів).

Тема 13. Роль особистості вчителя у вивченні географії в школі

Основні вимоги до методичних знань та вмінь вчителя географії. Самоосвіта вчителя та дослідницька робота. Навчальна та виховна робота вчителя, використання передового досвіду викладання географії. Творча робота вчителя географії над вдосконаленням викладання шкільної географії.

3. Рекомендована література

Основна

1. Андреева В.М. Урок географії в сучасних технологіях / В.М. Андреева, О.Є Шматько. – Х.: Вид. група "Основа", 2006. -176 с. (Б-ка журн. "Географія"; Вип. 11(35).
2. Бабешко О.О. Методика навчання географії: посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
3. Загальна методика навчання географії: Підручник [з грифом МОНМС України] / О.М.Топузов, В.М. Самойленко, Л.М. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
4. Коберник С.Г. Методика викладання географії в школі / [С.Г. Коберник, Р.Р. Коваленко, П.О. Масляк, О.Я. Скуратович]; за заг. ред. С.Г.Коберника. – К.: Стафед-2, 2000. – 320 с.
5. Методика навчання географії. Навчальна програма / Укладачі О.М.Топузов, В.М. Самойленко, Л.М. Вішнікіна. – К.: ПТЗО, 2009. – 36 с.
6. Методика обучения географии в общеобразовательных учреждениях: учебное пособие для студентов вузов / [И.В. Душина, В.Б. Пятунин, А.А. Летягин и др.]; под ред. И.В. Душиной. – М.: Дрофа, 2007.
7. Методика обучения географии в средней школе / Под ред. А.Е. Бибик и др. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1975. – 384 с.
8. Методика обучения географии в средней школе: пособ. для учителя / Под ред. И.С. Матрусова. – М.: Просвещение, 1985. – 256 с.
9. Методика обучения географии в средней школе: учеб. пособие [для студ. пед. ин-тов по геогр. спец.]; под ред. Л.М. Панчешниковой. – М.: Просвещение, 1983. – 320с.
10. Методика обучения географии в средней школе: пособие для учителя / [Н.В. Андреев, И.И. Барина, Ю.И. Валишин и др.]; под ред. И.С. Матрусова. - М.: Просвещение, 1985. – 256 с.- (Библиотека учителя географии).
11. Методическое пособие по географии материков и океанов / [В.А. Коринская, И.В. Душина, В.А. Щенев]. – М.: Просвещение, 1990. – 175с.

12. Методичні вказівки до практичних та контрольних робіт з курсу «Методика викладання географії» для студентів-географів / укладач Куделіна С.Б. – Одеса: «Апрель», ФОП Бондаренко М.О., 2016. – 52 с.

Додаткова

1. Андреева В.М. Урок географії в сучасних технологіях / В.М. Андреева, О.Є Шматько. – Х.: Вид. група "Основа", 2006. -176 с. (Б-ка журн. "Географія"; Вип. 11(35).
2. Бабешко О.О. Методика навчання географії: посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
3. Баранский Н.Н. Методика преподавания экономической географии / Н.Н. Баранский; изд. подгот. Л.М. Панчешниковой. - [2-е изд. перераб.]. – М.: Просвещение, 1990. – 303 с.
4. Баранский Н.Н. Очерки по школьной методике географии / Н.Н. Баранский. – М.: Учпедгиз, 1954. – 208 с.
5. Винокур М.С. Использование идей В.Ф. Шаталова на уроках географии / М.С. Винокур // География в школе. – 1987. - № 6. – С. 22-32.
6. Винокур М.С. Листы опорных сигналов и структурно-логические схемы на уроках географии: пособие для учителя / М.С. Винокур, О.Я. Скуратович. – К.: Рад. школа, 1990. - 48 с.
7. Вішнікіна Л.П. Використання структурно-логічних конспектів у підготовці вчителів географії: зб. наук. праць. – Х., 2002. –С. 315 -317.
8. Практичні роботи та рекомендації до виконання практичної, індивідуальної та самостійної роботи з навчальної дисципліни "Методика навчання географії" / укладач Вішнікіна Л. П. - Полтава, 2010. - 56 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Освітній портал // <http://www.osvita.ua>
2. Міністерство освіти і науки України // <http://www.mon.gov.ua>
3. Географічний портал (статті з методики викладання географії) // <http://geografica.nct.iiia/publ/galuzi^2;cografij i/mctodika vikladannja gcografiji/>
4. Географічний портал «Планета Земля» // <http://www.rgo.ru> — «RGO.ru»
5. Каталог географічних ресурсів для уроків географії // <http://www.georo.ru/resources/>
6. Навчально-методичний сайт з інтерактивними функціями // <http://www.osvitanet.com.ua>
7. Планета Земля // <http://www.rgo.ru>
8. Шкільний портал «Острів знань» // <http://www.osvitanet.com.ua>
9. Енциклопедія «Кругосветка» // <http://www.krugosvet.ru/countries.htm>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – іспит.

5. Методи діагностики успішності навчання

Поточне контрольне опитування, оцінки за виконання лабораторних занять, оцінки підсумково-контрольних завдань та підсумкового опитування.